

OPETTAJAN OHJE

AIHE: Tiedonhaku ja tietokannat	LAITTEET JA MATERIAALIT: mobiililaite (esim. iPad)
LUOKKA-ASTE: 8	SOVELLUS: kamera, selain
KALENTERIN KOHTA: 6	LYHYT KUVAUS: Tehdään kertaava tiedonhaun tehtävä pareittain kamerakynätyöskentelyn avulla. Tutustutaan kirjaston tietokantoihin sekä avoimiin kuva- ja äänitietokantoihin.
AIKATAULUEHDOTUS: 2-3 oppituntia	
OPPIAINEET: äidinkieli ja kirjallisuus	

Digitaitokalenterin kohta 6

Harjoitellaan kirjastojen tietokantojen sekä avoimien kuva- ja äänitetietokantojen käyttöä.

Pedagogiset vinkit

Jokaisella parilla tulee olla iPad kamerakynätyöskentelyn kuvaamista ja tiedonhakuja varten. Kun kamerakynätyöskentely on tehty, selvitetään oppilaille tietokannan käsite ja näytetään esimerkki, kuinka tietoa voi tietokannoista etsiä ja rajata.

Keskeiset käsitteet

TIETOKANTA

Tietokanta on tietojen keräämiseen ja järjestämiseen käytettävä työkalu. Tietokantoihin voidaan tallentaa esimerkiksi henkilöihin, tuotteisiin ja tilauksiin liittyviä tietoja.

CREATIVE COMMONS (CC) -LISENSSI

Tekijänoikeuslisenssi, joka antaa tekijälle mahdollisuuden jakaa teoksensa avoimesti ja määritellä, mitä ehtoja teoksen käyttöön liittyy.

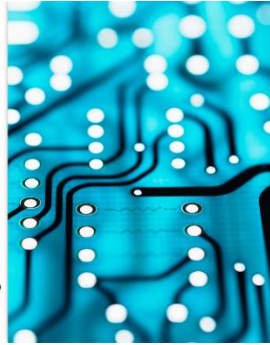
Työskentelyohjeet

Kamerakynätehtävä

Kuvaustehtävä

- Kuvatkaa pienryhmissä iPadilla video, jonka aiheena on tiedonhaku.
- Videon kesto on 30 s - 1 min.
- Aikaa tehtävän suorittamiselle on 5-7 minuuttia.
- Kun video on valmis, palatkaa luokkaan sovitussa aikataulussa.
- HUOM! Videota ei editoida.

Tietoa haetaan kouluun sopivista aiheista.
Voisiko tietoa hakea muualtakin kuin netistä?

Jaetaan jokaiselle parille iPadit ja suoritetaan tiedonhaun kertaustehtävä kamerakynän pedagogiikalla.

Videoita ei tarvitse editoida eikä suunnitella ennakkoon, vaan tarkoitus on kuvata luonnollista työskentelyä.

Kamerakynätehtävä

Katselutehtävä

- Laittakaa iPad luokassa pulpetille niin, että video on valmiina katsottavaksi.
- Kierrelkää luokassa ja käykää katsomassa muiden ryhmien videot.
- Poimikaa näkemistänne videoista huomioita taululle, esimerkiksi:
 - Mitä tiedonhaku tarkoittaa?
 - Miten eri tavoin voi hakea tietoa?
 - Mitä tiedonhaussa pitäisi ottaa huomioon?

Kamerakynätyöskentelyn purkuvaihe.

Opetetaan oppilaille, mitä ovat tietokannat ja mitä tarkoittaa CC-merkintä.

Tietokanta

"Tietokanta on tietojen keräämiseen ja järjestämiseen käytettävä työkalu. Tietokantoihin voidaan tallentaa esimerkiksi henkilöihin, tuotteisiin ja tilauksiin liittyviä tietoja."

(Lähde: Microsoftin tuki - Perustiedot tietokannasta)

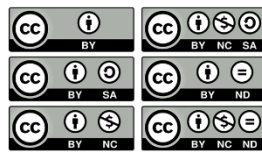
Tässä tehtävässä tutustutaan tarkemmin

- kirjaston tietokantaan
- avoimiin kuva- ja äänitietokantoihin.

CC-merkintä eli Creative Commons

- <https://creativecommons.fi/>

Creative Commons on lisensointijärjestelmä, joka mahdollistaa tekijänoikeuksilla suojatun materiaalin jakamisen ja käytön tietyn ehdoin.

CC-merkintä antaa tekijöille mahdollisuuden määritellä, miten muut voivat käyttää heidän luomiaan teoksia.

CC-merkintöjen tarkoituksena on edistää avointa kulttuuria ja tiedonjakoa, samalla kun ne antavat tekijöille mahdollisuuden suojata oikeuksiaan haluamallaan tavalla. Tekijät voivat valita sopivan CC-lisenssin riippuen siitä, millaisia käyttöehtoja he haluavat asettaa omille teoksilleen.

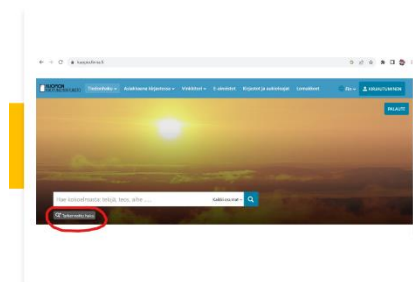
Tutustutaan tietokantoihin esitysmateriaalissa olevan ohjeen mukaan.

Kirjaston tietokanta

Tutustutaan Kuopion kaupunginkirjaston tietokantaan osoitteessa:

<https://kuopio.finna.fi/>

Tiedonhaku Finna-tietokannasta

Avaa etusivulta
Tarkennettu haku

Hakuryhmä --> Hae:

- Voit kirjoittaa jokaiselle tyhjälle riville oman hakusanan, jos haet usealla hakusanalla yhtä aikaa.
- Voit valita, pitääkö kaikkien hakusanojen toteutua **yhtä aikaa (AND)** vai **vaihtoehtoisesti (OR)**.
- **NOT**-vaihtoehto tarkoittaa, että kyseinen sana ei saa sisältyä hakutulokseen.

Tarkennetun tietohaun mahdollisuudet

- Voit valita, mihin annettu hakusana liittyy:
- Nimeke/otsikko:** teoksen nimi
 - Tekijä/rooli:** kirjailijan tai tekijän nimi
 - Aihe:** mitä aihetta teos käsittelee
 - Julkaisuvuosi:** minä vuonna teos on julkaistu
 - Julkaisupaikka:** missä teos on julkaistu

Voit rajata hakua tiettyyn kieleen ja aineistotyyppiin.

Voit rastittaa yhden tai useamman vaihtoehdon.

Vuodet ja viimeistely

- Alimpana on mahdollisuus rajata hakua vuosilukujen perusteella. Muuta haluttua aloitus- ja lopetusvuotta vierittämällä palloja aikajanalla.
- **Muista lopuksi suorittaa haku klikkaamalla "Hae kokoelmasta" sivun alalaidassa.**

Oppilaat tekevät ohjeistuksen mukaiset haut tietokannoista.

Tehtävä kuva- ja äänitietokantojen käytöstä

Esimerkkidia, opettajan antama aihe "suomalaisuus":

1. Etsi opettajan antamasta aiheesta kuva- ja äänitiedosto. Kuvan käytön tulee olla sallittu, eli sillä tulee olla CC-merkintä.
2. Lisää opettajan jakamaan tiedostoon uusi dia, jonka otsikoksi tulee oma nimesi.
3. Liitä dialle löytämäsi kuva ja ääni. Lisää alle linkkejä niiden lähteet.

Oheismateriaalit

Palveluja käytetään kirjautumatta!

Tietokantoja kootusti:

https://www.kirjastot.fi/tiedonhaun-opastus/tietokantoja-ja-hakemistoja?language_content_entity=fi

Kuopion kaupunginkirjaston tietokanta: <https://kuopio.finna.fi/#kirjallisuus>

Avointen oppimateriaalien kirjasto: <https://aoe.fi/#/etusivu>

Tietoa CC-lisenssistä: <https://creativecommons.fi/>

DIGI *taito* KALENTERI

CC-lisensioituja kuvia (vältä sponsoroituja kuvia):

<https://pixabay.com>

<https://www.pexels.com/fi-fi/>

<https://www.google.com/> → Kuvahaku (kirjoita hakusana) → Työkalut → Käyttöoikeudet → Creative Commons -käyttöluvat

Muun muassa PowerPointissa "Lisää kuvat → Online-kuvat" hakee vain CC-lisensioituja kuvia

Ylen äänitehostetietokanta: <https://vintti.yle.fi/yle.fi/tehosto.yle.fi/tehostelista.html>

Vapaasti käytettäviä äänitehosteita: <https://www.soundgator.com/>